

Онопрієнко Оксана,
кандидат педагогічних наук,
завідувач відділу початкової освіти
Інституту педагогіки НАПН України, Україна

РЕАЛІЗАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЇ ВХІДНОГО ДІАГНОСТУВАННЯ НАВЧЕННЯ УЧНІВ У ПОСТКАРАНТИННИЙ ПЕРІОД

***Анотація.** Розглядається проблема розроблення засобів для здійснення у посткарантинний період вхідного діагностування залишкових результатів навчання учнів початкової школи. Описується авторська технологія вхідного діагностування навчання учнів початкової школи. Наводяться результати спостережень за апробуванням інструментарію розробленої технології.*

***Ключові слова:** навчальні досягнення, технологія навчання, педагогічне діагностування.*

В обставинах посткарантинного навчання до числа засобів, сприятливих для швидкої переорієнтації вчителя початкової школи в організації освітньої діяльності, віднесемо технології навчання, забезпечені змістовими модулями, які можна відтворити у варіативних умовах. Технологія навчання розглядається нами як окремий елемент дидактичної системи, забезпечений комплексом засобів і методів навчальної діяльності, спрямованої на досягнення чітко визначеної мети. Вона передбачає відповідне наукове проектування, у рамках якого освітні цілі задаються однозначно, забезпечується можливість для об'єктивних поетапних вимірювань і підсумкової оцінки досягнутих результатів. За визначенням В. Онищука, технологія «має включати відомості про методи й прийоми викладання, зміст, характеристики і послідовність навчальних дій та операцій учнів, способи педагогічного керування їхньою пізнавальною діяльністю» [2, с. 907]. Узагальнене бачення структури технології навчання подано в науковій розвідці С. Бондар [10], зокрема таке: наявність концептуальної основи; формулювання цільової настанови та виклад змісту навчального матеріалу; проектування процесуального складника, що поєднує способи організації навчання, методи і форми навчальної діяльності учнів,

управління вчителем навчальним процесом, здійснення діагностики результатів. Додамо, що ознаками технології навчання як дидактичної системи мають бути логіка процесу, взаємозв'язок усіх частин, цілісність компонентів.

Виходячи з означення феномену технології навчання, виділимо такі його характерні властивості: передбачає специфічну цілеспрямовану діяльність учителя й учнів; спирається на педагогічні закони і закономірності; володіє ознаками дидактичної системи (забезпеченість методами, прийомами, засобами, умовами); відтворюваність і продуктивність. Саме ці вимоги задовольняють нашому баченню оптимальних засобів організації освітнього процесу в ході дистанційного та посткарантинного навчання. Вони бралися до уваги під час розроблення технології вхідного діагностування навчання учнів, яку ми розробили й запропонували вчителям після тривалого переривання навчального процесу.

Опишемо концептуальні засади розробленої технології. Діагностування як особливо організована педагогічна дослідницька діяльність являє собою різноплановий і багатофункціональний процес [3]. Актуальним для початку навчального року є добір методів і засобів діагностики, які дозволяють з'ясувати навчання учнів 2, 3, 4 і 5 класів. Параметр навчання [1] є особливо показовим у дослідженні готовності учнів до засвоєння нового змісту. Це відносно стійка властивість особистості, що відображає її здатність до подальшого учіння.

Діагностування навчання учнів на початку навчального року може здійснюватись за допомогою різних методів і засобів. Найбільш прийнятним в умовах масової школи і очевидних часових обмежень вважаємо метод вивчення продуктів навчальної діяльності, відображених у письмових, графічних, творчих роботах, малюнках, кресленнях, нотатках про спостереження і враження тощо. Ці продукти допомагають зібрати необхідні відомості про досягнутий на попередньому етапі навчання рівень знань, умінь і навичок, тобто залишкових результатів навчання. Під залишковими результатами в педагогіці розуміють ту частину змісту навчання, яка утримується в практиці учнів після стадії вивчення дисципліни і є достатньою для подальшої навчальної діяльності. Це той обсяг

навчальних досягнень, який прогнозовано мав увійти до навчального досвіду учнів після вивчення попереднього блоку, і є достатнім для вивчення чергового навчального блоку.

Для з'ясування залишкових результатів як показників навчання автори змістового наповнення – науковці відділу початкової освіти Інституту педагогіки НАПН України О. Петрук, О. Онопрієнко, І. Андрусенко, розробили для учнів діагностувальні завдання за трьома модулями, пов'язаними з вивченням української мови та читання, математики, курсу «Я досліджую світ» [4; 5; 6; 7]. Вони були побудовані на матеріалі, що відображає очікувані результати навчання зазначених предметів і курсу, які мали бути прогнозовано освоєними учнями в 1, 2, 3 і 4 класах.

Кожен результат навчання постав предметом діагностування й був забезпечений різнорівневими завданнями. До змісту завдань були уведені стимули для дій і операцій за ієрархією розумових процесів, визначених класифікацією навчальних цілей (за В. Беспальком). Така диференціація завдань дозволить педагогам у ході діагностувального дослідження встановити, якому етапу досягнення навчальної мети відповідає засвідчений дитиною залишковий результат. Вважаємо, що для вхідної діагностики не суть важливо з'ясувати чітку відповідність навчання критеріям оцінювання навчальних досягнень, які ранжуються за незначними нюансами. Для такого роду дослідження достатньо обмежитись двома полюсами, що демонструють готовність або неготовність дітей до подальшого навчання за раніше спроектованим навчальним маршрутом.

Результати виконаних учнями діагностувальних завдань, на нашу думку, будуть достатніми для уявлення про стан навчання учнів класу на початку навчального року. На основі їх аналізу можуть формуватися висновки для подальшого планування освітньої діяльності, визначатися напрями взаємодії з учнями та їхніми батьками. Очікується, що здобуті результати діагностування призначаються для внутрішнього використання вчителем, вони не підлягають оприлюдненню поза межами класу.

Наразі триває етап апробації описаної технології та її інструментарію. Помічено, що вчителі використовують діагностувальні завдання (або укладені з них діагностувальні

роботи) по-різному. Наприклад, деякі організують виконання завдань всіма учнями класу одночасно, як це відбувається під час проведення тематичного контролю; інші – пропонують дітям виконувати різнорівневі завдання в групах, утворених учнями з приблизно рівними навчальними можливостями; вчителі, які працюють із малочисельними класами час від часу влаштовують колективне виконання завдань із коментуванням, що допомагає вести спостереження за відповідями кожної дитини тощо.

Таким чином, використання технології вхідного діагностування навчення учнів початкової школи істотно розширює можливості дослідити готовність дітей продовжувати навчання, закладати потенціал для їхнього розвитку. Особливо це актуально під час виняткових обставин, коли вчителю необхідно надати оперативну й маловитратну допомогу в організації адаптивного навчання на початку року, відкоригувати перспективні навчальні плани, дібрати доцільні для виявленого стану методи та форми навчання. Представлена технологія вхідного діагностування навчення учнів може бути корисною не лише в обставинах посткарантинного навчання, а й для широкого кола педагогічних ситуацій, пов'язаних із необхідністю розроблення і використання інструментарію визначення освітніх результатів. Застосування подібних інноваційних засобів для вирішення педагогічних проблем має, з нашої точки зору, динамічну перспективу.

Список використаних джерел

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997.
2. Енциклопедія освіти / Академія педагогічних наук України. К., 2008.
3. Мартиненко С. М. Діагностична діяльність майбутнього вчителя початкових класів: теорія і практика: монографія. Київ, 2008.
4. Онопрієнко О., Петрук О., Андрусенко І. Вхідні діагностувальні завдання. 2 клас. *Організація освітнього процесу в початковій школі. Діагностування навченості учнів початкової школи.* Харків, 2020.
5. Онопрієнко О., Петрук О., Андрусенко І. Вхідні діагностувальні завдання. 3 клас. *Організація освітнього процесу в початковій школі. Діагностування навченості учнів початкової школи.* Харків, 2020.
6. Онопрієнко О., Петрук О., Андрусенко І. Вхідні діагностувальні завдання. 4 клас. *Організація освітнього процесу в початковій школі. Діагностування навченості учнів початкової школи.* Харків, 2020.
7. Онопрієнко О., Петрук О., Андрусенко І. Вхідні діагностувальні завдання. 5 клас. *Організація освітнього процесу в початковій школі. Діагностування навченості учнів початкової школи.* Харків, 2020.